

Feia exactament 70 que Anglaterra havia declarat la guerra a Alemanya. Era el dijous 10 de setembre de 2009. Gordon Brown —en qualitat de primer ministre del Govern anglès— s'adreçà a la població anglesa —i al món— amb aquestes paraules: “És el moment de recordar els deutes pregonos que tenim amb aquells que ens ha precedit... i, entre ells, a Alan Machintosh Turing” [veieu per exemple, <http://blocmat.ub.edu/tag/alan-turing/>].

La petició de recuperar “la memòria i la dignitat històriques” —qualcom que, per als catalans, en particular, i per als espanyols, en general, encara és, malgrat tot, una qüestió oberta que tenim pendent— fou forçada per John Graham-Cummig amb una carta adreçada a la reina d'Anglaterra, que tenia el suport d'unes 30.000 signatures.

L'any 1952, Alan Mathison Turing (Londres, 23 de juny de 1912-Wimslow, 7 de juny de 1954) va ser processat a causa de la seva homosexualitat —tipificada com a delictes al codi penal aleshores vigent— i acusat d'indecència greu i perversió sexual, els mateixos càrrecs que s'havien imputat 50 anys abans a Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde (Dublín, 16 d'octubre de 1854-París, 30 de novembre de 1900).

Fins al 1861, a Anglaterra, la sodomia (o *buggery*) estava penada amb la mort (i amb la cadena perpètua després). A més, arran de l'*esmena Labouchere* del 1885 [veieu, per exemple,

<http://ca.wikilingue.com/es/Escàndol del carrer Cleveland>],

pràcticament qualsevol mena de comportament homosexual “entre homes” podia rebre el càstig de dos anys de presó, possiblement amb treballs forçats.

Aquesta esmena permeté la cort de condemnar Wilde a dos anys de treballs forçats en el judici celebrat al maig de 1895. L'insigne escriptor sortí de la presó, el maig de 1897, arruïnat material i espiritualment. Tanmateix encara va poder descriure —amb mà mestre— la seva peripècia a la presó en dues obres:

- ***De Profundis***, escrita a principis de 1897. És una carta extensa, plena de ressentiment, dirigida a lord Alfred Douglas al final de la seva estada a la presó, i
- ***The Ballad of Reading Gaol***, poema on la mort a la forca d'un company serveix com a excusa per descriure íntims sentiments sobre el món carcerari [veieu <http://perso.wanadoo.es/lipmic/Arreu/angl/wilde.htm>].

Desenganyat de la societat anglesa, va passar la resta de la seva vida a París, sota el nom fals de Sebastian Melmoth. Es va convertir al catolicisme, fe en la qual va morir, als 46 anys.

S'ha dit que “n’hi ha prou que un home mori pel seu poble”, però, per desgràcia, tots sabem que això és fals. I així, 57 anys més tard, Alan Mathison Turing va ser processat a causa de la seva homosexualitat i acusat d’indecència greu i perversió sexual. Entenent que no tenia de què disculpar-se no es va defensar i va ser condemnat a pena de presó o a sotmetre’s a un tractament hormonal de reducció de la líbido. Per evitar la presó es va sotmetre a la castració química amb injeccions d’estrògens, cosa que li va causar nombrosos efectes secundaris. Al mateix temps va perdre el càrrec de consultor criptogràfic del govern. Finalment, dos anys més tard, el 8 de juny de 1954 el van trobar mort. L’autòpsia va determinar que la causa era enverinament per cianur i va concloure que Turing s’havia suïcidat, malgrat que encara ara hi ha qui sosté la possibilitat que fos assassinat.

Anglaterra —i el món que lluità contra el feixisme— li deu molt a Turing perquè, amb els coneixements que havia desenvolupat en la resolució del *Entscheidungsproblem* (problema de decisió) (1936) i que l’havien portat a crear el concepte teòric de “màquina computable” o “màquina de Turing”, estava realment capacitada per comprendre l’*Enigma*, la màquina d’encryptació alemanya.

Turing entrà a Bletchley Park el 4 de setembre de 1939 per col·laborar a “trencar” els codis alemanys, a partir dels resultats obtinguts a Polònia per Marian Rejewski, Jerzy Różycki i Henryk Zygalski de l’Oficina de Codis polonesa abans de la guerra. Tanmateix, des de setembre de 1938, Turing havia treballat a temps parcial per al GCCS, l’organització britànica encarregada de desxifrar codis. No hi ha dubte que la seva contribució fou decisiva al si de l’equip de Bletchley Park i, com deia, el món lliure li deu moltíssim i evidentment li deu —com a qualsevol altre persona— el dret a la seva llibertat sexual.

El 1945, se li va atorgar l’“Orde de l’Imperi Britànic” pels seus serveis en temps de guerra.

El 1948, Turing, treballant amb el seu antic company, D.G. Champernowne, va començar a escriure un programa d’escacs per a un ordinador que encara no existia. El 1952, en no tenir un ordinador prou potent per executar el programa, Turing va jugar una partida on simulava l’ordinador, trigant al voltant de mitja hora per cada moviment. La partida es conserva; el programa, però, va perdre la partida que jugava amb el company de Turing, Alick Glennie, encara que es diu que va guanyar una partida contra la dona de Champernowne.

Del 1945 fins el 1947 va ser al National Physical Laboratory del Regne Unit, on va treballar en el disseny de l’ACE (Automatic Computing Engine, Motor de Càlcul Automàtic). El 19 de febrer de 1946, va presentar un article que va ser el primer disseny detallat d’un ordinador amb programa emmagatzemat. Encara que l’ACE era un disseny viable, el secret que envoltava el treball militar a Bletchley Park va comportar retards en l’inici del projecte i Turing es va desil·lusionar. A finals de 1947 va tornar a Cambridge per un any sabàtic. Mentre era a Cambridge, es va construir l’ACE pilot. Va executar el seu primer programa el 10 de maig de 1950.

El 1948 va ser nomenat "Reader" del Departament de Matemàtiques de la Universitat de Manchester. El 1949 va obtenir el càrrec de subdirector del laboratori de càlcul de la Universitat de Manchester, i va treballar creant programari per un dels primers ordinadors autèntics —el *Manchester Mark 1*.

Des de 1952 fins la seva mort el 1954, Turing va treballar en el camp de la biologia matemàtica, més específicament la *morfogènesi*. Va publicar un article sobre el tema anomenat "La Base Química de la Morfogènesi" el 1952, proposant la seva hipòtesi sobre la formació de patrons. El seu interès principal en aquest camp era entendre la fil·lotaxi de Fibonacci: l'existència de nombres de Fibonacci en estructures de les plantes. Va utilitzar equacions de reacció-difusió, que ara són la base de la disciplina de formació de patrons. D'altres articles posteriors van romandre inèdits fins el 1992, quan es va publicar *Collected Works of A.M. Turing*.

Val la pena indicar que aquesta actitud "puritana" de la legislació anglesa és fruit —com s'esdevé massa vegades— de la hipocresia de la societat —en particular, quan es tracta de qüestions de caire sexual. N'hi ha prou a llegir la novel·lística de la burgesia de l'època i de la situació en els *publics schools* i en els *colleges* d'Oxford i Cambridge, on l'homosexualitat "amb discreció" era acceptada, per comprendre la gravetat de les condemnes, però —i això també ho sabem prou bé— no és la justícia el que preval, ni la moral, sinó la "lleï" i la llei és un conveni polític, econòmic, social i, en massa ocasions, fruit dels "pre-judicis" i, com el nom indica, el "pre-judici" et condemna abans del "judici".

Com a possibles lectures veieu, per exemple, *The longest Journey (El más largo viaje)* (1907), i *Maurice* (1914), obra pòstuma, publicada un any després de la seva mort, d'Edward Morgan Forster, i les biografies d'Alan Turing, *The man who knew too much: Alan Turing and the origins of the computer* (2005) i la biografia novel·lada de Tomàs Hardy, *The indian clerk* (2007), ambdues de David Leavitt.

Barcelona, 17 d'abril de 2010

Josep Pla i Carrera

Departament de Probabilitat, Lògica i Estadística
Facultat de Matemàtiques
Universitat de Barcelona

